



KANSEN VOOR FLEVOLAND 2014-2020

Uitvoeringsdocument

FLEVOLAND
R U I M T E
V O O R
O P L O S S I N G E N



Flevolandse invulling van het Operationeel Programma Kansen voor West 2014-2020

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

1	Inleiding	7
2	Operationeel Programma Kansen voor West 2014-2020	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Regionale Innovatiestrategie	9
2.3	Focus op het MKB	10
2.4	Uitvoering OP West II	11
3	Kansen voor Flevoland 2014-2020	13
3.1	Inleiding	13
3.2	Beschikbaar budget	13
3.3	Provinciale keuzes	14
3.4	Synergie met andere programma's	14
4	Uitvoering: prioritaire assen, doelstellingen en actielijnen	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Prioritaire As 1: Versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie	17
4.2.1	Valorisatie	17
4.2.2	Investeringsvermogen	18
4.3	Prioritaire As 2: Ondersteuning van de omschakeling naar een koolstofarme economie in alle sectoren	19
4.3.1	Het verkleinen van het aandeel fossiele brandstoffen in het totale energie verbruik van Landsdeel West	19
4.4	Tenslotte	21
	Bijlagen	23
I.	Fiche specifieke doelstelling Valorisatie	23
II.	Fiche specifieke doelstelling Investeringsvermogen	25
III.	Fiche specifieke doelstelling Duurzame energieopwekking en biomassa	27

VOORWOORD

Voor u ligt het vervolg op het Europese programma ‘Kansen voor Flevoland 2007-2013’:

“Kansen voor Flevoland 2014-2020”

Evenals in de vorige programmaperiode maakt Kansen voor Flevoland onlosmakelijk deel uit van het door de Europese Commissie goedgekeurde Operationeel Programma ‘Kansen voor West 2014-2020’ (OP West II). Het Operationeel Programma wordt ook in de nieuwe programmaperiode uitgevoerd in samenwerking met de vier Randstadprovincies Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht en Flevoland en de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. De geformuleerde doelstellingen van de Europese Unie tot 2020 op het gebied van werkgelegenheid, innovatie en klimaatverandering zijn leidend voor het Operationeel Programma ‘Kansen voor West 2014-2020’.

De provincie Flevoland werkt binnen bovengenoemd samenwerkingsverband mee aan het behalen van deze doelen door het versterken van haar regionale economie. En met succes! Met de door de Europese Commissie beschikbaar gestelde Europese gelden van 33 miljoen euro is in de programmaperiode 2007-2013 voor ruim 150 miljoen euro in de Flevolandse economie geïnvesteerd en zijn het innovatief vermogen en de concurrentiekracht van het Flevolandse MKB vergroot.

Maar we zijn er nog niet. Het is verstandig én noodzakelijk om te blijven investeren in innovatie en de concurrentiekracht van ons MKB. Daarom ben ik verheugd dat de Europese Commissie er voor heeft gekozen om de economische en duurzame ontwikkeling van Flevoland te blijven steunen met het beschikbaar stellen van Europese gelden. Kansen voor Flevoland 2014-2020 (KvF II) is een feit.

Het Operationeel Programma en daarmee ook Kansen voor Flevoland 2014-2020 focust op twee hoofdthema's: innovatie en een koolstofarme economie. Bij innovatie staan de thema's valorisatie en investeringsvermogen centraal. Bij koolstofarme economie gaat het om duurzame energieopwekking, toepassing van restwarmte en het gebruik van biomassa als hernieuwbare vorm van energie.

KvF II staat open voor alle negen door het Rijk gedefinieerde topsectoren. De verwachting is dat met name in de cross-overs tussen de topsectoren de innovatieve kansen zitten. Om ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen daadwerkelijk bijdragen aan het realiseren van Flevolandse doelen worden initiatieven getoetst aan het dan vigerende provinciale beleid (waarin onder meer de ambities op het gebied van innovatie en de koolstofarme economie beschreven zijn). We streven naar maximale synergie en een zo groot mogelijke multiplier. Hiervoor zal aansluiting worden gezocht bij de provinciale (gebieds)programma's, zoals Almere 2.0 en het Programma ZuiderZeelijngelden Noordelijk Flevoland (ZZL-NF) én de Europese programma's, zoals INTERREG en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP).

Kansen vóór Flevoland, kansen ín Flevoland, het zit in ons DNA om deze kansen met beide handen aan te grijpen!

Jan Nico Appelman
Gedeputeerde Economische Zaken

INLEIDING

Het Europese regionale beleid raakt alle delen van de Europese Unie (EU), op ieder niveau: van Europees en nationaal niveau tot op het niveau van de regio's en lokale gemeenschappen van Europa. Het maakt deel uit van het Europese cohesiebeleid dat wordt uitgevoerd door nationale en regionale instanties die samenwerken met de Europese Commissie (EC). Het regionale beleid is een investeringsbeleid dat het scheppen van banen, de versterking van de concurrentiepositie, economische groei, een betere kwaliteit van leven en duurzame ontwikkeling ondersteunt. Deze investeringen helpen bij de uitvoering van de Europa 2020-strategie.

Europa 2020 is de naam van de EU-strategie die slimme, duurzame en inclusieve groei stimuleert. De EU heeft op vijf belangrijke gebieden, i.c. werkgelegenheid, innovatie, klimaatverandering, onderwijs en armoede, ambitieuze doelstellingen bepaald die tegen 2020 bereikt moeten worden. Het cohesiebeleid biedt het investeringskader en via de structuurfondsen¹ de nodige middelen om die Europa 2020-doelstellingen te halen. Gedurende de periode 2014-2020 zal de EU in totaal 351 miljard euro investeren in de Europese regio's.

Om een beroep te kunnen doen op dit investeringsinstrument van de EU dienen lidstaten zogenaamde operationele programma's (OP's) op te stellen waarin wordt beschreven hoe de Europese subsidie zal worden ingezet om de Europa 2020-doelstellingen te bereiken. Nederland is, evenals in de vorige programmaperiode 2007-2013, onderverdeeld in vier landsdelen: Noord, Oost, Zuid en West. De vier Randstadprovincies Flevoland, Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht (de zogenaamde 'P4') en de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht (de zogenaamde 'G4') hebben zich gebundeld in Landsdeel West. Vanaf 2007 voert Landsdeel West het Operationeel Programma Kansen voor West 2007-2013 met succes uit². Voor de periode 2014-2020 is besloten de samenwerking in P4- en G4 verband voort te zetten.

Ruim twee jaar is intensief samengewerkt door de Landsdeel West-partners aan de totstandkoming van het Operationeel Programma Kansen voor West 2014-2020 (hierna kortweg aangeduid met OP West II). De in het OP West II beschreven inhoudelijke kaders en thema's en investeringsprioriteiten zijn vastgelegd in de EFRO-verordening van het Europees Parlement en de Europese Raad. De EC heeft in een zogenaamde position paper haar visie gegeven over de vraag, waar de voornaamste uitdagingen voor Nederland liggen om de Europa 2020-doelstellingen te realiseren.

Naast het EU-cohesiebeleid, de Europa 2020-doelstellingen, de EFRO-verordening en het position paper van de EC, is het gemeentelijk en provinciale beleid van de P4- en G4 partners in het achterliggende proces van totstandkoming van het OP West II medebepalend geweest voor de inhoud. Tevens zijn in deze fase op verschillende momenten regionale stakeholders (gemeenten, kennisinstellingen en bedrijfsleven) geraadpleegd.

Met de goedkeuring van het OP West II door de EC staat de inhoud en uitvoering van het Europese programma voor de programmaperiode 2014-2020 vast en kunnen eventuele wijzigingen alleen worden doorgevoerd na raadpleging en accordering van de EC. Het OP West II dient derhalve te worden gezien als het vastomlijnde kader waarbinnen projecten kunnen worden uitgevoerd.

Net als in de vorige programmaperiode (2007-2013) ontwikkelt de provincie Flevoland een eigen programmadocument voor de uitvoering van het Flevolandse deel van het OP West II. Het programmadocument - hierna genoemd "Kansen voor Flevoland 2014-2020" (en afgekort als KvF II) is géén vereiste van de EC. Het document maakt inzichtelijk welke kansen en mogelijkheden - bezien vanuit de vastgestelde kaders uit het OP West II - er liggen voor de provincie Flevoland, door een zo efficiënt mogelijke inzet van het toebedeelde EFRO-budget over de totale uitvoeringsperiode.

¹ EU-structuurfondsen: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), Europees Sociaal Fonds (ESF), Cohesiefonds (CF), Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV).

² Anders dan de aangegeven programmaperiode doet vermoeden loopt de uitvoering van de projecten binnen dit programma in werkelijkheid nog door tot en met 31 december 2015.

In tegenstelling tot het OP West I (i.c. programmaperiode 2007-2013) zijn in het kader van OP West II geen mogelijkheden meer voor financiering van 'groene', recreatieve, erfgoed- en toeristische projecten. Daarnaast ontbreekt voor Flevoland in de nieuwe programmaperiode het "stedelijk luik". Het "stedelijk luik" wordt alleen nog maar ingezet voor de vier grote steden (G4). Als gevolg daarvan kunnen Almere en Lelystad geen projecten meer initiëren ter versterking van het vestigingsklimaat en ter verbetering van het leefklimaat³.

Het voorliggende programmadocument KvF II is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt in het kort ingegaan op het OP West II. In hoofdstuk 3 worden de inhoudelijke kaders van KvF II geschetst. Tenslotte worden in hoofdstuk 4 de voor Flevoland van toepassing zijnde prioritaire assen, doelstellingen en acties uiteengezet.

³ Bij besluit van de EC d.d. 16 september 2014 zijn delen van Almere en Lelystad op de Regionale-steunkaart 2014-2020 geplaatst, inhoudende dat deze regio's van 1 juli 2014 tot en met 31 december 2020 in aanmerking komen voor verruimde mogelijkheden van investeringssteun.

2 OPERATIONEEL PROGRAMMA KANSEN VOOR WEST 2014-2020

2.1 Inleiding

In Nederland is in de programmaperiode 2014-2020 ruim 1,7 miljard euro aan Europese middelen beschikbaar voor in totaal zeven nationale en landsdelige programma's, die investeren in innovatie, vergroting van de arbeidsparticipatie, het bevorderen van sociale inclusie en het realiseren van een milieuvriendelijke en hulpbron-efficiënte economie. Voor de landsdelige EFRO-programma's is 507,3 miljoen euro EFRO beschikbaar. De gemeenschappelijke hoofdthema's van Rijk en regio zijn innovatie en koolstofarme economie met als hoofddoelgroep het MKB. Binnen de hoofdthema's is focus aangebracht. Bij innovatie gaat het om het laten aanhaken van het MKB bij topsectoren via samenwerkingsprojecten en valorisatie. Met het thema koolstofarme economie wordt ingezet op het verhogen van het aandeel duurzame energie, op energie-efficiëntie en innovatie op deze terreinen. In alle programma's staan de regionaal relevante topsectoren en topclusters centraal, alsmede het stimuleren van cross-overs tussen topsectoren.

Het Europese budget (en de inzet over de negen topsectoren⁴) is als volgt over de vier landsdelige programma's (OP's) verdeeld:

- Landsdeel Noord: 103,5 miljoen euro (energie, watertechnologie, healthy ageing, agribusiness, slimme (sensor)systemen en materialen en accent op maatschappelijke opgaven);
- Landsdeel Oost: 100,3 miljoen euro (agri&food, health, high tech systemen en materialen en energie & milieutechnologie);
- Landsdeel Zuid: 113,6 miljoen euro (agri&food, high tech systemen en materialen, chemie en nadruk op cross-overs);
- Landsdeel West: 189,9 miljoen euro: (alle 9 topsectoren, nadruk op cross-overs, duurzaamheid, biobased en ICT).

2.2 Regionale Innovatiestrategie

In overleg met relevante stakeholders is ten behoeve van het hoofdthema innovatie een gezamenlijke Slimme Specialisatie Strategie, ook wel de 'Regionale Innovatiestrategie' (RIS) genoemd, uitgewerkt. Binnen de eerder geschetste Europese

kaders en strategie is vervolgens op basis van deze RIS door de partners in Landsdeel West het OP West II uitgewerkt.

RIS

Centraal in de RIS staat het bieden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen en behoeften. Die behoeften hebben in toenemende mate een samengesteld karakter, dat onder meer tot uiting komt in thema's als: energie en wonen, voeding en gezondheid, werk en gezondheid, en transport en energie. Dat vraagt van bedrijven en kennisinstellingen in toenemende mate dat over de grenzen van de eigen sector heen wordt gekeken en gewerkt. Meer en meer zullen de oplossingen voor de samengestelde behoeften moeten worden ontwikkeld via verbindingen tussen sectoren. In plaats van te kiezen voor de algemene ondersteuning van één of meerdere (sub)sectoren van de economie wordt met RIS dan ook ingezet op de meest innovatieve projecten van de verschillende topsectoren. Naast het versterken van een gezamenlijke kennisinfrastructuur en het faciliteren van cross-overs wordt daarbij voornamelijk ingezet op het aanpakken van de grootste knelpunten. De verhoging van het private aandeel in R&D is daarbij als centrale doelstelling benoemd. Kennisvalorisatie en duurzaamheid worden gezien als de belangrijkste thema's.

Kennisvalorisatie

Kennisvalorisatie is het proces van waardecreatie uit kennis, door kennis geschikt en/of beschikbaar te maken voor economische en/of maatschappelijke benutting en te vertalen in concurrerende producten, diensten, processen en nieuwe bedrijvigheid. In West-Nederland blijft de valorisatie van kennis achter. Kennis leidt onvoldoende tot 'kassa' en daarmee blijven economische kansen onbenut. De nadruk bij kennisvalorisatie ligt op het creëren van ontmoetings- en marktplaatsen, bijvoorbeeld via living labs tussen de werelden van onderzoek, onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke sectoren. Op deze wijze kan kennis en creativiteit beter worden benut en vooral beter worden vermarkt. Hierbij wordt valorisatie bevorderd door vanuit de ondernemerskant in te spelen op publieke behoeften die aangrijpen op de grote maatschappelijke uitdagingen. Een intensieve interactie

⁴ De negen nationale topsectoren zijn: Agro & Food, Chemie, Creatieve industrie, Energie, High Tech Systemen & Materialen, Life sciences & Health, Logistiek, Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Water.

tussen kennisaanbieders en kennisgebruikers via gemeenschappelijke (toepassings)infrastructuur versterkt de transitie naar een open en circulair innovatiesysteem. Ook zijn er de nodige kleinschalige lokale netwerken en initiatieven van ambitieuze ondernemers die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het stimuleren van de bedrijvigheid en innovatie. RIS zet in om deze initiatieven met elkaar te verknopen waarbij de nadruk ligt op het vergroten van het aantal samenwerkingsverbanden tussen innovatieve (MKB-) bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen (waaronder ook HBO en MBO), spin-offs uit kennisinstellingen en het percentage 'snelle groeiers'.

Duurzaamheid

Verduurzaming van de economie is het andere horizontale thema waar de regio een sterke kennispositie heeft, maar waar de investeringen in de topsectoren sterk achterblijven. Het is daarom van groot belang de aanwezige kennis in concrete investeringen uit te rollen. Kennisplatforms en speciale actieprogramma's kunnen hierbij worden ingezet om de verduurzaming van ondernemingen, in het bijzonder MKB, te bevorderen. Bij de verduurzaming van de economie liggen kansen bij efficiëntere en schonere productieprocessen, duurzame energievoorziening en nieuwe energiebronnen, 'opensource' innovatie, voedsel, mobiliteit en logistiek, een koolstofarme/biobased economie, en slim gebruik van water en grondstoffen.

Cross-overs

Kenmerkend voor innovatie en daarmee ook voor de innovatieve cross-overs is dat ze niet 'bedacht' worden, maar ontstaan in een ondernemend samenspel tussen bedrijven onderling en samen met kennisinstellingen en overheden. De bedrijven dienen de tijd te krijgen goede en zinvolle projecten te ontwikkelen. De overheden in West-Nederland ondersteunen dit door middel van een volgend-faciliterende rol, door een eerste afbakening van het speelveld te bepalen en vervolgens bedrijven en kennisinstellingen de ruimte te bieden om te komen met voorstellen voor de invulling van de slimme specialisatiestrategie. Daarmee wordt gegarandeerd dat de innovatie in West-Nederland gestimuleerd wordt. Wel dient in ogenschouw te worden genomen dat innovatie geen statisch gegeven is. Gedurende de uitvoering van de strategie zullen nieuwe inzichten ontstaan die een plek zullen moeten krijgen. Bedrijven die nu nog

buiten de topsectoren vallen kunnen nieuwe belangrijke ontwikkelingen tot stand brengen die vragen om een hernieuwde focus. En uit de cross-overs van sectoren kunnen de nieuwe groeidiamanten voor de toekomst ontstaan. Dit vereist een permanente dialoog op basis van een jaarlijkse monitoring binnen de triple-helix. Deze permanente dialoog moet de slimme specialisatiestrategie op koers houden en flexibiliteit in de instrumenten om nieuwe ontwikkelingen te kunnen faciliteren.

2.3 Focus op het MKB

Groei van toegevoegde waarde en werkgelegenheid zal de komende jaren vooral moeten komen van het MKB. Van de ruim 1,2 miljoen MKB-ondernemingen zorgt het MKB in Landsdeel West voor 49% van de nationale MKB toegevoegde waarde. Het gaat dan niet alleen om een groot aantal ondernemingen maar bovendien om een grote diversiteit aan bedrijvigheid. Ondanks deze diversiteit loopt het MKB in Landsdeel West qua innovatie fors achter ten opzichte van de rest van de EU. Slechts 70% van het MKB innoveert 'in house' waar het EU gemiddelde op 87% ligt. Slechts de 5% koplopers in het MKB innoveert systematisch en maakt gebruik van de aanwezige kennis. De 40% van het MKB die daarop aansluit bestaat uit ontwikkelaars en toepassers en heeft een grote innovatiepotentie. Het ontbreekt echter aan voldoende samenwerking met kennisinstellingen en een heldere informatiestructuur.

Het aandeel van kleine bedrijven in de totale R&D-uitgaven nam in de afgelopen tien jaar wel sterk toe. Ook maakt het MKB steeds meer gebruik van de WBSO⁵. Kortom, het MKB is van toenemend belang voor innovatie. De focus van het OP West II ligt dan ook op innovatie in het MKB: bedrijven die zich in samenwerking met andere partijen (grootbedrijf, kennisinstellingen of andere MKB-ers) richten op de ontwikkeling van nieuwe producten of diensten. Door de sterke link met het topsectorenbeleid gaat het hier niet om een generieke MKB inzet, maar om een focus op het innovatieve MKB dat bijdraagt aan de realisatie van de doelstellingen van RIS binnen Landsdeel West. De ambitie van het programma is daarmee de verbreding en verdieping van innovatie in het MKB. Door zich te richten op het MKB als belangrijke (maar niet enige) doelgroep draagt het OP West II bij aan een verbeterd innovatieklimaat in West-Nederland.

⁵ Bedrijven kunnen de financiële lasten van R&D-projecten verlagen via de WBSO (Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk) en de RDA (Research en Development Aftrek). De WBSO verlaagt de loonkosten. De RDA levert een extra aftrekpost op voor andere kosten en uitgaven voor het project. Bijvoorbeeld voor prototypes of onderzoeksapparatuur. Beide regelingen stimuleren technische innovaties in iedere bedrijfssector.

De in het OP West II beschreven prioritaire assen, specifieke doelstellingen en acties worden - voor zover ze voor de provincie Flevoland van toepassing zijn - beschreven in hoofdstuk 4.

2.4 Uitvoering OP West II

De Management Autoriteit (MA) is er verantwoordelijk voor dat het OP West II overeenkomstig het beginsel van goed financieel beheer wordt beheerd en uitgevoerd. Deze taak is belegd bij de gemeente Rotterdam. De MA wordt bij haar werkzaamheden ondersteund door het Programmabureau West-Regio (PB). Het PB is ondergebracht bij de provincie Flevoland. Daarnaast zijn er voor het “stedelijk luik”, dat alleen voor de G4 van toepassing is, stedelijke programmabureaus ingericht. Ten behoeve van de werving van projecten en als laagdrempelig informatieloket voor aanvragers heeft iedere G4 en P4 partner een steunpunt ingericht.

De uitvoering van het OP West II en de vooruitgang die geboekt is met de verwezenlijking van de doelstellingen ervan wordt geëvalueerd door het Comité van Toezicht (CvT). In het CvT zijn alle G4 en P4 partners vertegenwoordigd alsmede economische en sociale partners en relevante instanties die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen. Het CvT vergadert tenminste een keer per jaar.

De projectbeoordeling verloopt in drie stappen. Als eerste zal een project worden getoetst aan de relevante vigerende beleidskaders. Deze beoordeling zal verricht worden door het steunpunt van de betreffende programmapartner. Vervolgens wordt het project voorgelegd aan een onafhankelijke commissie van deskundigen die het project inhoudelijk beoordeelt op basis van een vijftal criteria:

- 1) bijdrage aan de doelstellingen van het OP West II,
- 2) mate van innovativiteit,
- 3) marktpotentie van de business case,
- 4) kwaliteit van het project
- 5) duurzaamheid

Tot slot zal het project op technische en financiële aspecten worden beoordeeld. De besluitvorming omtrent het al dan niet toekennen van subsidie in het kader van het OP West II is een verantwoordelijkheid van de MA.

3 KANSEN VOOR FLEVOLAND 2014-2020

3.1 Inleiding

Het OP West II is een door de P4- en G4 partners opgesteld en door de EC goedgekeurd document. Het OP West II bepaalt derhalve voor de volle 100% de invulling die Flevoland via projectaanvragen kan geven aan het realiseren van haar doelen. De inhoud van KvF II wordt bepaald door de in het OP West II gekozen prioritaire assen, doelstellingen en actielijnen⁶. Sturing blijft echter mogelijk omdat aanvragen moeten voldoen aan het dan vigerende provinciale beleid. Ook is sturing mogelijk door de keuze om op projectniveau al dan niet provinciale cofinanciering in te zetten.

Waarom dan toch een eigen Flevolands uitvoeringsprogramma voor de periode 2014-2020?

Een provinciaal uitvoeringsprogramma maakt inzichtelijk(er) welke kansen en mogelijkheden - bezien vanuit de vastgestelde kaders van het OP West II - er liggen voor de provincie Flevoland, door een zo efficiënt mogelijke inzet van het aan Flevoland toebedeelde EFRO-budget over de totale uitvoeringsperiode. Daarnaast is het een belangrijk document in het beoordelingsproces van aanvragen. Een eerste stap in het beoordelingsproces van aanvragen is de toetsing aan het vigerende provinciale beleid. Daarmee vormt het uitvoeringsdocument een sturingsmogelijkheid voor het realiseren van de in het College-uitvoeringsprogramma geformuleerde provinciale doelen, zoals:

- het versterken van de economische structuur van Flevoland op een zodanige wijze dat dit bijdraagt aan het verbeteren van het vestigingsklimaat en productiemilieu;
- het ontwikkelen van nieuwe producten en innovatie door het bevorderen van de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen;
- het behouden van de koploperspositie op het gebied van duurzame ontwikkelingen, met name op het gebied van energie en klimaat.

We willen 'slim' omgaan met het inzetten van EFRO- en provinciale middelen. OP West II staat open voor alle negen door het Rijk gedefinieerde topsectoren. De verwachting is dat met name in de cross-overs tussen de topsectoren de innovatieve kansen

zitten. Om ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen daadwerkelijk bijdragen aan het realiseren van Flevolandse doelen toetsen we aan het dan vigerende provinciale beleid (waar onder meer de ambities op het gebied van innovatie en de koolstofarme economie in beschreven zijn). We streven naar maximale synergie en een zo groot mogelijke multiplier. Hiervoor kan aansluiting worden gezocht bij de provinciale (gebieds)-programma's en andere Europese programma's.

In het hiernavolgende wordt een en ander nader uitgewerkt.

3.2 Beschikbaar budget

Het totaal beschikbare EFRO-budget voor Flevoland voor de programmaperiode 2014-2020 bedraagt 15,2 miljoen euro. De cofinanciering die Flevoland van het Rijk ontvangt ten behoeve van de uitvoering van KvF II bedraagt 4,6 miljoen euro. Met de inzet van de beschikbaar gestelde provinciale cofinanciering voor een bedrag van 5,3 miljoen euro, omvat het beschikbare budget voor de uitvoering van KvF II over de programmaperiode 2014-2020 in totaal 25,1 miljoen euro.

	EFRO	Rijk	Provincie	TOTAAL
KvF II	15,2	4,6	5,3	25,1

Tabel: Budget Kansen voor Flevoland 2014-2020 (x € 1 miljoen)

Het EFRO-bedrag ad 15,2 miljoen euro wordt vooralsnog (rekening houdende met de geformuleerde taakdoelstellingen in het OP West II en de gemaakte afspraken in P4- en G4 verband) indicatief op de navolgende wijze verdeeld over de twee prioritaire assen:

- prioritaire as 1 (Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie): circa 13,1 miljoen euro;
- prioritaire as 2 (Koolstofarme economie): circa 2,1 miljoen euro.

Overigens, innovaties op het gebied van de koolstofarme economie die niet ondergebracht kunnen worden onder prioritaire as 2 en die wel voldoen aan de doelstellingen van prioritaire as 1 kunnen in theorie worden gehonoreerd in het kader van prioritaire as 1.

⁶ Voor een volledige beschrijving van alle prioritaire assen, doelstellingen en actielijnen wordt verwezen naar het OP West II zelf.

3.3 Provinciale keuzes

Innovatie (prioritaire as 1)

Activiteiten die in het kader van KvF II worden uitgevoerd dienen nieuw of ten minste additioneel (d.w.z. een verantwoorde uitbreiding van al lopende en/of reguliere activiteiten) te zijn. In navolging van de innovatiedoelstellingen op Europees niveau en de landelijke focus op de negen topsectoren, wordt wat betreft de specifieke doelstelling ‘valorisatie’ de nadruk van het uitvoeringsprogramma op de cross-over innovaties tussen de topsectoren gelegd.

Om optimaal de kansen en mogelijkheden van cross-over innovaties te kunnen benutten dient geen enkele topsector in het kader van de uitvoering van KvF II uitgesloten te worden en dient over de eigen provinciale grenzen heen gekeken te worden. Immers dan alleen kan Flevoland optimaal profiteren van nieuwe kansen. Om ervoor te zorgen dat de beschikbare middelen daadwerkelijk bijdragen aan het realiseren van Flevolandse doelen toetsen we aan het dan vigerende economische beleid (waar zowel de ambities op het gebied van innovatie en duurzaamheid in beschreven zijn). Flevoland kiest derhalve voor samenwerkingsprojecten waarbij sprake moet zijn van tenminste één Flevolandse partner. Bovenregionale partners zijn dus welkom.

De focus binnen KvF II ligt niet op het generieke MKB maar op het innovatieve MKB. In het kader van het thema ‘investeringsvermogen’ wordt ingezet op het vergroten van het investeringsvermogen voor innovatie in het MKB.

Koolstofarme economie (prioritaire as 2)

In het OP West II zijn ten aanzien van de prioritaire as 2 ‘koolstofarme economie’ twee doelstellingen geformuleerd:

- het bevorderen van de toepassing van duurzame energieopwekking en toepassing van restwarmte en het gebruik van biomassa als hernieuwbare vorm van energie (doelstelling 2.3);
- energiebesparing en opwekking duurzame energie in de bestaande bouw door middel van het integreren van duurzame energie of hernieuwbare energiebronnen (doelstelling 2.4).

Specifiek voor doelstelling 2.4 geldt dat de situatie zoals deze in het OP West II wordt beschreven niet van toepassing is op Flevoland. In de steden in het landsdeel West, de G4 voorop, valt nog veel te realiseren in de bestaande gebouwde omgeving,

met name energiebesparing door isolatie van woningen. Vanwege de relatief jonge woningvoorraad is dat in Flevoland veel minder het geval. Hele grote stappen kunnen en hoeven daar niet gemaakt te worden. Veel interessanter is om te bezien hoe met woningen voor de toekomst omgegaan kan worden: hoe passen de 60.000 woningen die nog in Flevoland gebouwd gaan worden in het concept van de koolstofarme economie? Wanneer er nu energie-neutrale huizen/wijken neergezet worden, dan wordt er geïnvesteerd voor een lange periode. Een periode waarin niet ‘de erfenis uit het verleden’ tegen hoge kosten gerepareerd hoeft te worden.

Conclusie

Flevoland kiest bij de uitvoering van KvF II wat betreft prioritaire as 2 voor doelstelling 2.3 (“Het bevorderen van de toepassing van duurzame energieopwekking en toepassing van restwarmte en het gebruik van biomassa als hernieuwbare vorm van energie”) en niet voor doelstelling 2.4 (“Energiebesparing en opwekking duurzame energie in de bestaande bouw door middel van het integreren van duurzame energie of hernieuwbare energiebronnen”).

3.4 Synergie met andere programma’s

Bij de uitvoering van KvF II vormt ‘synergie’ het sleutelwoord. Naast KvF II zijn er meer financiële middelen beschikbaar vanuit provinciale (gebieds-)programma’s en andere EU-programma’s. Het gaat daarbij om in ieder geval de navolgende programma’s.

Economisch programma

Doelstelling van het economische programma is het versterken van de regionale economische structuur. Het uitbouwen van de Flevolandse kenniseconomie en daarmee het verbeteren van het innoverend vermogen van Flevolandse ondernemers staat daarbij centraal. De provincie wil werk maken van de kenniseconomie vanwege de toegevoegde waarde en de hoogwaardige werkgelegenheid. Dat gebeurt door de focus te leggen op de topsectoren waarin Flevoland nu al sterk is en/of onderscheidend en veelbelovend is. Het toegankelijk maken van het topsectorenbeleid voor het Flevolandse MKB is een speerpunt. Via het economische programma worden elementen van economische structuurversterking verbonden met belangrijke maatschappelijke opgaven zoals duurzame voedselproductie, gezond leven en schaarste van energie

en grondstoffen. Een uitdrukkelijk beroep wordt gedaan op publieke en private partijen. Uitgangspunt is zoveel mogelijk ambities te “stapelen”. Zo wordt het draagvlak onder initiatieven groter en kunnen doelen sneller worden gerealiseerd. In de praktijk betekent dit:

- een integrale benadering van maatschappelijke opgaven;
- het vormgeven van vitale coalities;
- het formuleren van business cases;
- het stimuleren van nieuwe financieringsarrangementen.

Het vormen van vitale coalities is niet alleen van belang om meer financiële draagkracht voor economische structuurversterking te krijgen, maar zeker ook om de kennis en kunde van bedrijven en maatschappelijke organisaties optimaal te benutten en daarmee kansen voor de Flevolandse economie te verzilveren.

De provincie zoekt nadrukkelijk de samenwerking met ondernemers en onderwijs- en onderzoeksinstellingen en wil een actieve bijdrage leveren aan de intensivering van de samenwerking in deze ‘triple helix’.

Door bij de strategische keuzen focus aan te brengen en door in vitale coalities samen te werken met andere overheden, ondernemers en onderwijs, is het mogelijk sterker te maken wat al sterk is en zo de aantrekkingskracht van Flevoland te vergroten. Dat levert een hogere bijdrage aan de economische groei op.

Thema duurzaamheid

Op het gebied van duurzame energie vervult Flevoland een voorloperfunctie. Nu al is Flevoland de provincie die de meeste duurzame energie opwekt. De combinatie groen en groei zien we als een belangrijke kans waarmee we onze economie kunnen stimuleren. Onze ambitie: in 2020 energie-neutraal zijn.

Windmolens leveren het grootste aandeel in de productie van duurzame energie. Het doel is driedig: verdubbeling van de productie van duurzame energie, terugkeer naar een fraai open landschap en toename van de welvaart in dit gebied.

Bio-energie, met name de productie van biogas of groen gas, maakt deel uit van een zogeheten ‘bio based economy’. Een economie die niet gebaseerd is op het gebruik van fossiele brandstoffen. Het is daarin de uitdaging om organisch materiaal zo hoogwaardig mogelijk in te zetten. Toepassing van

de restanten van dit proces als energiebron kan helpen de businesscases voor hoogwaardige toepassing rond te krijgen. Voor de provincie is zo hoogwaardig mogelijke inzet van biomassa leidend. Hiermee kan ook de economie worden gestimuleerd. Bio-energie past bij de agrarische provincie die Flevoland is. Zo levert het landelijk gebied naast de productie van voedsel nu ook groene grondstoffen en energie.

Stichting DE-on is in 2013 opgericht om de energietransitie in Flevoland te versnellen en daarmee de lokale economie in Flevoland te versterken. DE-on kan met de inzet van maatschappelijk kapitaal de verduurzaming in Flevoland versnellen door projecten die de markt vanwege lagere rendementen laat liggen. Door iets lagere rendementen, schaalgrootte en de bundeling en borging van kennis ontstaan volop mogelijkheden voor verduurzaming. De ontwikkeling van DE-on biedt ook economisch voordeel binnen de provincie: het trekt bedrijven aan en daarmee werkgelegenheid en innovatie.

INTERREG V (2014-2020)

INTERREG V is er voor innovatieve en duurzame projecten die Europa sterker maken. Ook in de vijfde programmaperiode stimuleert INTERREG de samenwerking tussen regio’s in Europa. Die samenwerking moet leiden tot meer regionale innovatiekracht, een beter milieu en het verkleinen van de economische verschillen tussen regio’s en lidstaten onderling.

INTERREG V bestaat uit verschillende programma’s, onderverdeeld naar grootte van het samenwerkingsgebied en naar regio’s in Europa.

INTERREG A richt zich op grensoverschrijdende samenwerking. Voor Flevoland gaat het om het programma Duitsland-Nederland. Het versterken van de concurrentiekracht van het Duits-Nederlandse grensgebied door slimme groei is de eerste prioriteit voor het programma “INTERREG VA Deutschland-Nederland”. Voor het bereiken van de doelstellingen op het gebied van innovatie gaat de aandacht vooral uit naar de voor het programmagebied bijzonder relevante sectoren “Agro & Food”, “Health & Life Sciences”, “High Tech Systemen & Materialen (HTSM)”, “Logistiek” en “Energie en CO2-reductie”. Hier is met andere woorden synergie mogelijk met ons economisch programma en KvF II.

INTERREG B richt zich op transnationale samenwerking. Voor Flevoland zal dat gaan om de

programma's Noordwest Europa en Noordzee. Prioriteiten binnen beide programma's zijn het versterken van de innovatiecapaciteit van regio's en organisaties, het versnellen van de overgang naar een koolstofarme economie en het efficiënt gebruiken van hulpbronnen. Daarnaast richt het Noordzee programma zich tevens op duurzaam vervoer.

INTERREG EUROPE richt zich op interregionale samenwerking binnen de Europese Unie, Noorwegen en Zwitserland en kent vier doelstellingen:

- 1) versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie,
- 2) toename concurrentiekracht van het MKB,
- 3) koolstofarme economie en
- 4) efficiënte omgang grondstoffen en hulpbronnen en bescherming van het milieu.

Projecten zullen gericht zijn op kennisuitwisseling en kennisopbouw. Met INTERREG EUROPE wil de Europese Unie de resultaten van de andere Europese programma's verbeteren. INTERREG EUROPE kan daarom gezien worden als een keuken waarin een internationaal gezelschap de gerechten voorbereidt. Het 'afbakken' van deze gerechten gebeurt vervolgens met hulp van de andere Europese programma's zoals KvF II en het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3).

Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP3)

Het Europese subsidieprogramma POP3 investeert in vijf thema's: (1) versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht, (2) jonge agrariërs, (3) natuur en landschap, (4) verbeteren van waterkwaliteit en (5) Leader.

Projecten kunnen gericht zijn op landbouwstructuurversterking, biobased economy, duurzame energie en duurzame watersystemen. Ook bestaat de mogelijkheid om samenwerking tussen partijen te stimuleren. Binnen Leader zijn bottom-up projecten met een brede thematiek mogelijk. De samenhang met andere EU-programma's is op verschillende manieren mogelijk: internationale samenwerking past binnen INTERREG, prototype ontwikkeling kan onderdeel zijn van KvF II, pilot projecten binnen de agrarische sector kunnen onderdeel zijn van het POP3.

Programma Almere 2.0

Het Rijk, provincie Flevoland en gemeente Almere werken in dit programma samen aan de stedelijke ambitie voor Almere. Ten behoeve van de realisatie (investeringen in projecten) is een gezamenlijk Fonds Verstedelijking Almere (FVA) opgericht.

Het programma werkt met de volgende thema's: concurrentiekracht, onderwijsstructuur, culturele infrastructuur, sportinfrastructuur, economie, duurzaamheid, groenblauw en stedelijke bereikbaarheid.

Investeringsprogramma ZuiderZeeLijngelden Noordelijk Flevoland (ZZL-NF)

Het ZZL-NF programma loopt tot 2020 en richt zich op majeure projecten ter versterking van de economische structuur in Noordelijk Flevoland. Het hoofddoel van dit programma is ruimtelijk-economische versterking en economische transitie van de gemeenten Noordoostpolder en Urk. Deze doelen zijn uitgewerkt in drie maatregelen, te weten (1) versterken van innovatief potentieel en ondernemerschap, (2) verbeteren van het arbeidspotentieel, de diversiteit van het MKB en van het vestigingsklimaat en (3) versterken en uitbreiden van het toeristisch potentieel.

Voor alle programma's geldt dat er op meerdere vlakken verbindingen mogelijk zijn. Bovendien lopen de genoemde programma's qua uitvoeringstermijn parallel aan KvF II. Met andere woorden, op inhoudelijke en praktische gronden kan maximale synergie behaald worden. Daarbij zal ook flexibel worden omgegaan met de territoriale grenzen. Zij mogen geen belemmering zijn voor het realiseren van innovatieve projecten. Op deze wijze is het bereiken van maximale synergie mogelijk en kan het multipliereffect het grootst zijn.

In het hiernavolgende worden de voor KvF II relevante prioritaire assen, doelstellingen en actielijnen uit het OP West II nader uitgewerkt.

4 UITVOERING: PRIORITAIRE ASSEN, DOELSTELLINGEN EN ACTIELIJNEN

4.1 Inleiding

Het OP West II kent de volgende prioritaire assen (exclusief technische bijstand):

1. versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie;
2. ondersteuning van de omschakeling naar een koolstofarme economie in alle sectoren;
3. bevorderen van werkgelegenheid en ondersteuning arbeidsmobiliteit;
4. bevorderen sociale insluiting (maatschappelijke betrokkenheid, cohesie) en bestrijding van armoede.

De prioritaire assen 3 en 4 ('stedelijke ontwikkeling') en de daaruit volgende doelstellingen en acties worden alleen ingezet voor de GTI's (Geïntegreerde Territoriale Investerings) in de G4 en niet meer, zoals in de programmaperiode 2007-2013, in P4-verband. KvF II kent derhalve alleen een uitvoering op basis van de prioriteiten 'innovatie' en 'koolstofarme economie'.

4.2 Prioritaire as 1: Versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie

Prioritaire as 1 kent twee specifieke doelstellingen:

1. valorisatie;
2. investeringsvermogen.

4.2.1 Valorisatie

Doel

Het vergroten van het aandeel (met name internationaal vermarktbaar) innovatieve producten en diensten in de totale omzet bij bedrijven.

De belangrijkste doelstelling is om de kennis in West-Nederland om te zetten naar economische waarde. Deze impuls is nodig om de concurrentiekracht op peil te houden. Het beoogde resultaat is een groter aantal vermarktbaar producten en diensten. Dit wordt bewerkstelligd door samenwerking tussen (MKB-) bedrijven onderling en met kennisinstellingen. De ontwikkeling en het gebruik van proeftuinen, living labs en demonstratiecentra zorgen voor de koppeling tussen vraag (eindgebruiker)

en aanbod (bedrijven en kennisinstellingen).

De inzet van deze investeringsprioriteit is gericht op de cross-overs binnen de topsectoren of van technologieën uit externe niches die vernieuwend worden toegepast binnen een topsector. Daarbij zal bijzondere aandacht uitgaan naar innovaties die een bijdrage leveren aan de grote maatschappelijke uitdagingen die door Europa zijn benoemd. Door de economische potentie, kenniskracht en complexiteit van de vraagstukken wordt vooral van de cross-overs tussen de topsectoren (nieuwe combinaties van kennis en technologie uit de verschillende sectoren) de grootste bijdrage aan dit specifieke doel verwacht.

De reikwijdte van dit doel betreft vrijwel de hele keten van innovatie, van toegepast onderzoek gericht op valorisatie aan het begin tot aan ondersteuning van marktintroductie aan het eind van de keten, waarbij ook procesinnovatie binnen de scope valt. De kern van de interventie-intensiteit ligt in het samenbrengen van kennisinstellingen en bedrijfsleven ten behoeve van valorisatie.

Acties voor specifieke doelstelling 1: valorisatie

KvF II zet - conform het OP West II - onder deze specifieke doelstelling in op de volgende acties:

- a. samenwerking MKB en kennisinstellingen met als doel valorisatie;
- b. toepassing van nieuwe kennis aansluitend bij eindgebruikers.

Ad a. Samenwerking

Het verstrekken van subsidies (en leningen) ter bevordering van de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling (dus géén fundamenteel onderzoek) onder de voorwaarde dat het bedrijfsleven partner is en zelf investeert in het project. Deze actie zal voornamelijk (OP West II: 80% van het budget) gericht zijn op cross-over innovaties. Het gaat dan om de samenwerking tussen verschillende disciplines en sectoren of toepassing van één of meerdere technologieën, of benaderingen vanuit een sector op een creatieve wijze in een andere sector, voor nieuwe -of verbetering van bestaande- processen of producten. De overige 20% zal gericht zijn op innovatietrajecten die een grote potentie hebben om een maatschappelijke opgave op te lossen en een grote bijdrage leveren aan de economische groei.

Ad b. Toepassen nieuwe kennis

Bedenken van oplossingen voor maatschappelijke opgaven waar economische potentie in zit. Samen met de eindgebruiker worden (technologische) toepassingen bedacht, ontwikkeld, ontworpen, getest en geëvalueerd (open innovatiemodel). Het is daarbij belangrijk dat in een vroegtijdig stadium alle stakeholders aan tafel zitten. Dat komt vooral tot stand in proeftuinen. Dit kunnen zowel fysieke als digitale omgevingen zijn, zoals proeftuinen voor zorginnovatie, klimaatadaptatie, (voedsel)veiligheid en mobiliteit. Om de innovatieve ideeën ook daadwerkelijk te verkopen is het van belang om potentiële (internationale) klanten in demonstratiecentra te laten zien wat zij aan een innovatie hebben en ze over de streep te halen om tot aankoop over te gaan. Dit kan in demonstratiecentra.

In bijlage I wordt de valorisatiedoelstelling samengevat in een fiche.

4.2.2 Investeringsvermogen

Doel

Door het beschikbaar stellen van financiële middelen voor innovatie worden bedrijven in staat gesteld tot vernieuwing van hun producten en processen over te gaan en daarmee een hogere private bijdrage aan R&D te realiseren.

Onder investeringsvermogen wordt ingezet op het vergroten van het investeringsvermogen voor innovatie in het MKB dat conform de RIS deel uitmaakt van de topsectoren. Onderzoeken wijzen namelijk uit dat sprake is van een groot tekort aan kapitaal voor innovaties in het MKB. De financieringsproblemen blijken het grootst in de ‘Valley-of-Death’, de fase na de start van een onderneming en vóór de marktintroductie en in de groeifase (zie onderstaand schema).

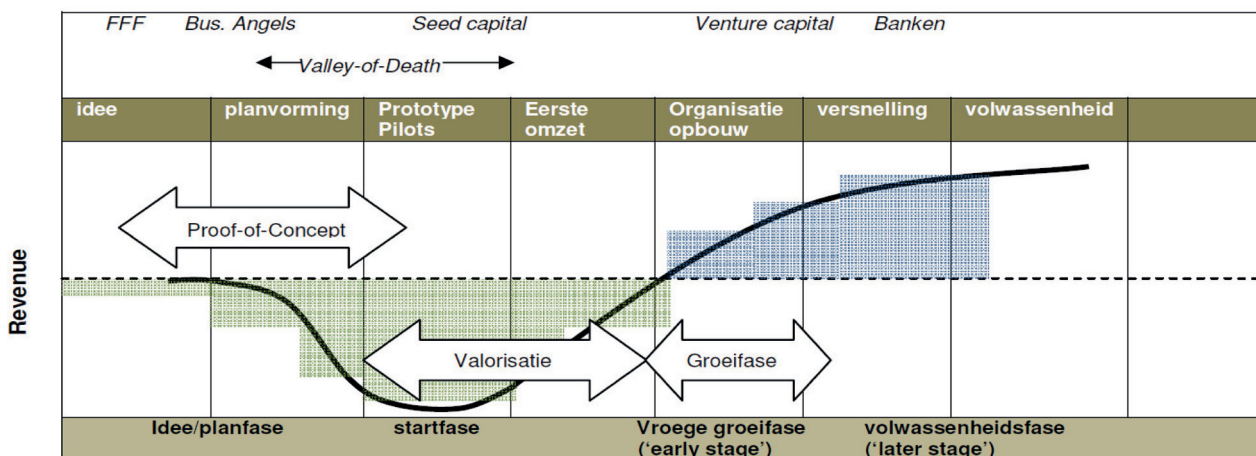
Door in te zetten op een vergroting van het investeringsvermogen voor innovatie in het MKB zullen er uiteindelijk meer innovatieve producten en diensten ontwikkeld worden. Het gaat daarbij om directe kapitaalverstrekking in de vorm van revoluerende fondsen (leningen, participaties) en subsidies met het doel meer kapitaal beschikbaar te krijgen voor de fase na de start van de onderneming en voor de commercialisering. Ook de financiering van de groeifase (investering om het product op de markt te brengen), als de toeleiding naar dat kapitaal (verbeteren van transparantie, verbeteren readiness) zijn hierbij belangrijk. Hierbij wordt ingezet op de meest kansrijke innovaties, die een grote bijdrage leveren aan de groei van de economie. Hier worden dus van te voren geen beperkingen opgelegd ten aanzien van het toepassingsgebied (zoals cross-overs) maar uiteraard dienen deze innovaties wel binnen de RIS van West-Nederland te vallen. Daarnaast vraagt het te verwachten tekort van zowel risicodragend als vreemd vermogen, zowel bij starters als groeiende ondernemingen om aandacht. Vanuit KvF II zal worden ingezet op aanvullende kapitaalinstrumenten om de ‘funding gaps’ te helpen overbruggen.

Acties voor specifieke doelstelling 2: investeringsvermogen

KvF II zet - conform het OP West II en in lijn met de RIS - onder deze specifieke doelstelling in op de volgende acties:

- a. toeleiding naar kapitaal;
- b. financiering voor innovatieve technologische ontwikkelingen;
- c. ‘Proof of concept’ financiering;
- d. innovatiefinanciering.

Hierbij ligt de uitdaging vooral op het creëren van voldoende massa (aantrekken en clusteren van kapitaal uit andere bronnen, gezien de beschikbare



Schema: Financiering van innovatie en groei in het MKB

omvang van de EFRO-middelen). De verschillen in economische structuur en de Noord- en de Zuidvleugel kunnen vragen om een gediversifieerde benadering. De nog uit te voeren ex-antebeoordelingen zullen daar het noodzakelijke inzicht in bieden.

Ad a. Kapitaaltoeleiding

Met deze actielijn wordt vooral ingezet op het aantrekken van externe financiers voor de innoverende bedrijven. Bij voorkeur worden initiatieven ondersteund die maatwerk leveren voor een bepaalde topsector, branche of groep MKB-ers. Het gaat niet alleen om informeren, maar ook om hulp bij het realiseren van de financiering voor innovatie. Het bevorderen van transparantie en voorlichting over de (on)mogelijkheden op de kapitaalmarkt kan de efficiëntie en effectiviteit van matching van ondernemers, financiers en investeerders enorm vergroten.

De activiteiten zijn erop gericht om de business van een onderneming op een dusdanig hoog plan te brengen dat dit zijn kansen op financiering vergroot. Onderdelen die hierbij een belangrijke rol spelen zijn:

- ontwikkelen van valide business modellen;
- uitwerken van een marketingstrategie, financiële prognoses en financierbare proposities.

Ad b. Financiering voor innovatieve technologische ontwikkelingen

Om de financiering van innovatieve technologische ontwikkelingen in het MKB te verbeteren, worden middelen beschikbaar gesteld voor investeringen gericht op het verbeteren via nieuwe technologieën, knowhow en organisatorische ontwikkelingen. Veel MKB-bedrijven ondervinden drempels om zelf te innoveren: ze hebben niet het netwerk of de kennis/expertise en zijn niet 'investment-ready'. In dit kader kan gedacht worden aan de opzet van een bedrijfsregeling ter stimulering van technologische en milieu-innovaties in het MKB, bij voorkeur in gezamenlijk verband waardoor ook risico's worden gespreid. In een dergelijke regeling kunnen instrumenten als subsidies, leningen en garanties gecombineerd worden. Hiermee wordt direct bijgedragen aan het stimuleren van private R&D uitgaven. Activiteiten kunnen zich richten op verbetering van de kennispositie, interne procesverbetering, introductie van innovatieve/nieuwe systemen of technologieën en uitwisseling van onderzoekers/kenniswerkers.

Ad c. Proof of concept financiering

Om deze fase te helpen overbruggen, worden middelen beschikbaar gesteld om de omzetting van ideeën in concrete producten of diensten te

bevorderen. Door deze proof of concept financiering worden middelen ingezet op de verbetering van de toegang tot het (beschikbare) kapitaal, haalbaarheidsstudies en de ondersteuning van businesscase ontwikkeling.

Ad d. Innovatiefinanciering

Om zowel starters als bestaande bedrijven te financieren voor het verder commercialiseren van productie en verkoop worden middelen beschikbaar gesteld voor innovatiefinanciering. Het moet hier nadrukkelijk gaan om investeringen voor nieuwe product-marktcombinaties. Van belang hierbij is dat er altijd sprake moet zijn van private cofinanciering.

In bijlage II wordt deze doelstelling samengevat in een fiche.

4.3 Prioritaire as 2: Ondersteuning van de omschakeling naar een koolstofarme economie in alle sectoren

Prioritaire as 2 kent twee specifieke doelstellingen⁷:

3. het verkleinen van het aandeel fossiele brandstoffen in het totale energieverbruik van Landsdeel West (het bevorderen van de toepassing van duurzame energieopwekking en toepassing van restwarmte en het gebruik van biomassa als hernieuwbare vorm van energie);
4. het verlagen van het energieverbruik in de bebouwde omgeving (energiebesparing en opwekking duurzame energie in de bestaande bouw door middel van het integreren van duurzame energie of hernieuwbare energiebronnen).

Zoals eerder beargumenteerd in paragraaf 3.3 kiest de provincie Flevoland in het kader van de uitvoering van KvF II alleen voor specifieke doelstelling 3.

4.3.1 Het verkleinen van het aandeel fossiele brandstoffen in het totale energieverbruik van Landsdeel West

Doel

Door middel van vraagbundeling en het benutten van (cross-overs van) hernieuwbare energiebronnen wordt ingezet om de achterstand in de toepassing van hernieuwbare energie in te lopen.

In aansluiting op het nationaal Energieakkoord wordt het potentieel van West-Nederland benut om door vraagbundeling en cross-overs tussen energiedragers een slimme uitrol van duurzame energieopwekking en toepassing te realiseren.

⁷ Conform het OP West II worden de specifieke doelstellingen doorgenummerd.

De nadruk zal daarbij liggen op uitrol van warmte-koudetechnieken en -netten, slimme energiedistributiesystemen en overige technieken van duurzame energieopwekking. Te denken valt aan aardwarmte, getijdenstroom, kassenwarmte, zon- en windenergie. Door ondersteuning van de toepassing van nieuwe producten en diensten of aanpakken wordt ervaring opgedaan en uitrol bevorderd.

Voor de toepassing van biomassa wordt, in aansluiting op het regeerakkoord en het Energieakkoord, een zo hoogwaardig mogelijke inzet nagestreefd. De te ondersteunen activiteiten zijn daarbij gericht op het toepassen van bio based grondstoffen als vorm van hernieuwbare energie, met nadrukkelijke aandacht voor de duurzaamheid en de economische waarde van biomassa. In deze benadering wordt uitgegaan van gesloten systemen (zoals vergisters) in plaats van verbranding. Indien er toch sprake is van ongewenste emissies, in het bijzonder die van fijnstof, zal worden toegezien dat deze binnen de gestelde emissieplafonds blijven en van efficiënte afvang technologieën worden voorzien.

Acties voor specifieke doelstelling 3: duurzame opwekking en toepassing restwarmte en het gebruik van biomassa als hernieuwbare vorm van energie

Energiesector

Wat betreft het opschalen van duurzame opwekking en toepassing restwarmte faciliteert deze actielijn initiatieven door middel van het ondersteunen van projecten gericht op uitrol. Hierbij wordt kapitaal in de vorm van garanties, leningen en participaties verstrekt voor de onrendabele top van goede business cases. Andere acties die voor ondersteuning in aanmerking kunnen komen zijn procesgerichte acties om de energieprojecten te realiseren. Ook kunnen ondernemers de ontwikkeling van producten en diensten aanpakken op het vlak van energiebesparing en toepassing duurzame energie en het toepassen van gebruik van restwarmte en hernieuwbare energievormen.

Ter stimulering van het optimaal benutten van biomassa wordt primair ingezet op het ondersteunen van projecten voor de uitrol van het gebruik van biomassa als hernieuwbare energiebron. Dat kan door het beschikbaar stellen van kapitaal in de vorm van garanties en leningen en het verstrekken

van subsidies voor de onrendabele top van op termijn goede business cases. Andere acties die voor ondersteuning in aanmerking komen kunnen gericht zijn op het ondersteunen van ondernemers die als core business de toepassing van biomassa als onder meer hernieuwbare energiebron hebben. De EFRO-middelen uit KvF II zullen waar nodig en mogelijk worden ingezet als aanvulling op andere (financiële) instrumenten, zoals het Programma ZuiderZeeLijngelden en DE-on⁸.

Agrarische sector

Flevoland heeft een sterke agrarische sector en de geproduceerde biomassa (vooral reststromen, maar mogelijk ook bepaalde andere stromen) kan worden gebruikt voor de productie van nieuwe producten met een hogere toegevoegde waarde. Vergisters hebben het echter moeilijk door de hoge prijzen van de co-producten. Vooral vergisters met een subsidie onder het oude regiem voor alleen een vergoeding voor elektriciteit hebben het heel moeilijk of zijn noodgedwongen al gestopt. Daar waar de verwaarding van agrarische reststromen zich nu richt op energiedoelinden, zou het verdienmodel van de vergisters verbeterd kunnen worden door reststromen meervoudig te gebruiken (cascaderen).

KvF II kan worden ingezet voor projecten en activiteiten gericht op innovatie in bijvoorbeeld de ontwikkeling van bio-raffinage op de schaal van agrarische bedrijven en de ontwikkeling van (bouw) materialen op basis van biomassa. Andere mogelijkheden zijn activiteiten gericht op de verwaarding van alle reststromen uit de primaire en verwerkende sector, innovaties en kennisverwaarding vanuit MKB, bundeling van reststromen, ontwikkeling biobased bouwmaterialen en biocomposiet. Bij al deze toepassingen geldt een combinatie van innovatie en uitrol en koppelen aan energietoepassing.

KvF II en POP kunnen elkaar goed aanvullen waar het gaat om de primaire sector. Zodanig dat de ontwikkeling van de 'bio based economy' in de volle breedte wordt ondersteund.

Overigens kunnen alle activiteiten op het snijvlak van koolstofarme economie en innovatie worden gefinancierd uit prioritaire as 1.

In Bijlage III wordt deze doelstelling samengevat in een fiche.

⁸ DE-on zorgt voor versnelling van de energietransitie door te investeren in projecten met een positief financieel rendement en op basis van bestaande technieken, zonder gebruik te maken van subsidies. EFRO doet het laatste nadrukkelijk wel: zij investeert meer in productontwikkeling en daarmee in economische groei.

4.4 Tenslotte

De provinciale ambities op het gebied van innovatie, kenniseconomie, versterking van economische clusters en duurzame energie zijn allen goed in te passen onder de prioritaire assen 1 en 2 van KvF II. KvF II biedt derhalve ruime mogelijkheden voor de provincie Flevoland om invulling te geven aan haar provinciale doelstellingen op de (middel)lange termijn.

Ter realisering van haar ambities en optimalisering van de inzet van de beschikbare middelen zal de provincie Flevoland:

- kiezen voor samenwerkingsprojecten met minimaal één Flevolandse partner (bovenregionale partners zijn van harte welkom);
- sturen op samenhang met provinciale (gebieds)-programma's (i.c. economische programma, duurzaamheid, ZZL-NF en Almere 2.0) en andere EU-programma's (zoals INTERREG en POP, maar ook thematische EU-fondsen zoals HORIZON 2000, TenT, COSME e.d.);
- zoeken naar nieuwe programma's waarmee synergie mogelijk is;
- innovatie, kennisvalorisatie en kenniscirculatie (tussen bedrijven onderling) stimuleren;
- kiezen voor een cross-sectorale aanpak binnen alle negen nationale topsectoren;
- kiezen voor het stimuleren van een biobased economy en koolstofarme economie.

BIJLAGE I

Prioritaire as	1. Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
Doelstelling	1.1 Valorisatie
Doel:	Het vergroten van het aandeel (met name internationaal vermarktbaar) innovatieve producten en diensten in de totale omzet bij bedrijven.
Toelichting:	De belangrijkste doelstelling is om de kennis in West-Nederland om te zetten naar economische waarde. Het beoogde resultaat is een groter aantal vermarktbaar producten en diensten. Dit wordt bewerkstelligd door samenwerking tussen (MKB-) bedrijven onderling en met kennisinstellingen. De ontwikkeling en het gebruik van proeftuinen, living labs en demonstratiecentra zorgen voor de koppeling tussen vraag (eindgebruiker) en aanbod (bedrijven en kennisinstellingen).
Mogelijke activiteiten:	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking MKB en kennisinstellingen met als doel valorisatie. • Subsidies en leningen voor het opzetten en het gebruik van proeftuinen en demonstratiecentra op het brede terrein van de topsectoren. • Het bevorderen en ondersteunen van het gebruik van kennisinfrastructuur door het MKB voor het testen van nieuwe producten en diensten. • Vraagbundeling van MKB t.b.v. technologieontwikkeling via een kennisinstelling. • Vraag- en aanbodbundeling t.b.v. financiering van innovatietrajecten in een bepaald cluster.
Output indicatoren:	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal ondernemingen dat steun ontvangt. • Aantal ondernemingen dat subsidie ontvangt. • Aantal ondernemingen dat financiële steun ontvangt, anders dan subsidie. • Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt. • Private bijdragen in de totale subsidiabele kosten van subsidieprojecten (subsidies). • Private bijdragen in de totale subsidiabele kosten van niet-subsidieprojecten (anders dan subsidies). • Aantal ondernemingen dat samenwerkt met onderzoeksinstituten. • Aantal ondernemingen dat steun ontvangt bij het introduceren van producten die nieuw zijn voor de markt.

BIJLAGE II

Prioritaire as	1. Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
Doelstelling	1.2 Investeringsvermogen
Doel:	Invulling geven aan de kapitaalbehoefte van het MKB, met name een belangrijke ondersteunende rol bij de fase tot de marktintroductie. Hierbij kan kapitaal van de overheid als hefboom werken voor private investeringen in latere fases.
Toelichting:	Zowel het aanbod van kapitaal als de toegang tot kapitaal vormen een knelpunt. Het financieringsknelpunt manifesteert zich vooral in het MKB, met name bij het kleinbedrijf én startende, innovatieve én snelgroeïende bedrijven. Ondanks het grote innovatiepotentieel heeft het MKB - in tegenstelling tot het grootbedrijf - meer moeite met financiering van innovatietrajecten.
Mogelijke activiteiten:	<ul style="list-style-type: none"> • Het ondersteunen van technologische en milieuinnovaties, haalbaarheidsstudies en het verstrekken van subsidies voor introductie van nieuwe (technologische) systemen/materialen/concepten in de eigen organisatie (hierbij wordt vooral ingezet op een aanpak per niche of cluster via een groep van (gelijkwaardige) MKB bedrijven). • Het met behulp van een fonds aanbieden van financiering aan ondernemingen voor het uitwerken van ideeën tot werkende prototypen. • Het met behulp van een fonds beschikbaar stellen van participaties en leningen voor het vermarkten van nieuwe product-marktcombinaties.
Output indicatoren:	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal ondernemingen dat steun ontvangt. • Aantal ondernemingen dat subsidie ontvangt. • Aantal ondernemingen dat financiële steun ontvangt, anders dan subsidie. • Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt. • Private bijdragen in de totale subsidiabele kosten van subsidieprojecten (subsidies). • Private bijdragen in de totale subsidiabele kosten van niet-subsidieprojecten (anders dan subsidies). • Aantal ondernemingen dat samenwerkt met onderzoeksinstituten. • Aantal ondernemingen dat steun ontvangt bij het introduceren van producten die nieuw zijn voor de markt.

BIJLAGE III

Prioritaire as	1. Onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie
Doelstelling	2.3 Het verkleinen van het aandeel fossiele brandstoffen in het totale energieverbruik
Doel:	Het bevorderen van de toepassing van duurzame energieopwekking en toepassing van restwarmte en het gebruik van biomassa als hernieuwbare vorm van energie.
Toelichting:	Realiseren van een slimme uitrol van duurzame energieopwekking en toepassing door vraagbundeling en cross-overs tussen energiedragers. Voor de toepassing van biomassa wordt een zo hoogwaardig mogelijke inzet nagestreefd. De te ondersteunen activiteiten zijn daarbij gericht op het toepassen van bio based grondstoffen als vorm van hernieuwbare energie met nadrukkelijke aandacht voor de duurzaamheid en de economische waarde van biomassa.
Mogelijke activiteiten:	<ul style="list-style-type: none"> • Uitrol van gezamenlijke duurzame vormen van energie opwekking (zoals zon, wind en geothermie) en de uitrol van best practices voor de ontwikkeling van gecombineerde concepten van energiebronnen (bijvoorbeeld op bedrijventerreinen). • Subsidieregeling voor haalbaarheidsonderzoeken en testen van de technisch uitvoerbaarheid van hernieuwbare energiesystemen en naar de initiële (de investering en besturing van koude/warme stroom) en structurele kosten (werking systeem en onderhoud) ervan. • Het met behulp van garanties en leningen en eventueel subsidies afdekken van de onrendabele top van goede business cases voor de uitrol en toepassing van hernieuwbare energiebronnen. • Het optimaliseren van de biomassaketten voor verwerking van biomassa uit natuurgebieden. • Het ondersteunen van marktintroducties van kleinschalige biomassaenergie-productie zoals monovergisters.
Output indicatoren:	<ul style="list-style-type: none"> • Extra capaciteit aan hernieuwbare energie. • Extra capaciteit aan restwarmte. • Aantal acties gericht op procesondersteuning, vraagbundeling en business case ontwikkeling voor hernieuwbare energie. • Aantal leningen en garanties gericht op het wegnemen van financieringsobstakels op het gebied van hernieuwbare energie. • Aantal stimuleringsprojecten gericht op infrastructurele investeringen in hernieuwbare energie. • Private bijdragen in de totale kosten van subsidieprojecten. • Private bijdragen in de totale kosten van niet-subsidieprojecten (anders dan subsidies). • Aantal leningen en garanties gericht op het wegnemen van financieringsobstakels op het gebied van energie efficiëntie. • Aantal stimuleringsprojecten gericht op infrastructurele investeringen op het gebied van energie efficiëntie.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Gebiedsprogramma's en Europa
Provincie Flevoland
Visarenddreef 1
Postbus 55
8200 AD Lelystad

Contact:

Telefoon 0320 - 265 265
E-mail: info@flevoland.nl
www.flevoland.nl

Januari 2015

